

(१२) इतिहास (माध्यम- मराठी आणि इंग्रजी)

	पेपर-एक (विषय सांकेतांक १०३१)
१.	साधने: पुरातत्त्वशास्त्रीय साधने : अन्वेषण, उत्खनन, पुरालेखविद्या, नाणकशास्त्र, ऐतिहासिक स्मारके; साहित्यिक साधने : देशीय, प्राथमिक आणि दुय्यम; काव्य, वैज्ञानिक साहित्य, प्रादेशिक भाषामधील साहित्य, धार्मिक साहित्य, परकीय वृत्तांत (account) , ग्रीक, चीनी आणि अरब लेखक.
२.	प्रागैतिहासिक काळ आणि आद्यैतिहासिक काळ : भौगोलिक घटक; शिकार करणे आणि टोळ्यांनी राहणे (पुराश्मयुग आणि मध्याश्मयुग) शेती करण्यास सुरुवात (नवाश्मयुग आणि कांस्यपाषाण युग)
३.	सिंधू खोरे संस्कृती : उत्पत्ती, काळ, विस्तार, वैशिष्ट्ये, न्हास, जीवन आणि महत्त्व, कला व वास्तुशास्त्र.
४.	बृहदाश्मयुगीन संस्कृती: सिंधूसंस्कृतीखेरीज पशुपालन व कृषि संस्कृतीची विभागणी, सामूहिक जीवनाचा विकास, वसाहती, शेतीचा विकास, हस्तकला, मातीची भांडी आणि लोह उद्योग.
५.	आर्य व वैदिक कालखंड : भारतातील आर्यांचा विस्तार: वैदिक कालखंड: धार्मिक आणि तात्विक साहित्य; ऋग्वैदिक ते उत्तर वैदिक काळातील बदल, राजकीय, सामाजिक आणि आर्थिक जीवन; वैदिक युगाचे महत्त्व; राजेशाही आणि वर्ण व्यवस्थेची उत्क्रांती.
६.	महाजनपदांचा कालखंड: राज्यांची निर्मिती (महाजनपद) गणराज्य आणि राजेशाही; नागरी केंद्राचा उदय; व्यापार मार्ग; आर्थिक वृद्धी; नाणेपध्दतीचा प्रारंभ; जैन व बौद्ध धर्माचा प्रसार; मगध व नंद घराण्याचा उदय. इराणी आणि ग्रीक यांची आक्रमणे आणि त्यांचे परिणाम.
७.	मौर्य साम्राज्य : मौर्य साम्राज्याचा पाया चंद्रगुप्त, कौटिल्य व अर्थशास्त्र, अशोक, धर्माची संकल्पना, राजाज्ञा ; राज्यव्यवस्था प्रशासन, अर्थव्यवस्था; कला, वास्तुशास्त्र व शिल्पकला; परराष्ट्र संबंध; धर्म; धर्माचा प्रचार; साहित्य, साम्राज्याचे विघटन; शुंग व कण्व.
८.	मौर्य-उत्तर कालखंड (इंडो- ग्रीक, शक, कुशाण, पश्चिम क्षत्रप) : बाह्य जगाशी संपर्क; नागरी केंद्रांची वाढ, अर्थव्यवस्था, नाणेपध्दती धर्माचा विकास, महायान, सामाजिक परिस्थिती, कला, वास्तुशास्त्र, संस्कृती, साहित्य व विज्ञान.
९.	पूर्व भारत, दख्खन आणि दक्षिण भारतातील प्रारंभिक राजसत्ता आणि समाज: खारवेल, सातवाहन, संगम कालखंडातील तामिळ राज्य; प्रशासन, अर्थव्यवस्था, भूमी अनुदान, नाणे पध्दती, व्यापारी संघ व नागरी केंद्रे; बौद्ध केंद्र; संगम साहित्य आणि संस्कृती: कला व वास्तुशास्त्र.
१०.	गुप्त वाकाटक आणि वर्धन : राज्यव्यवस्था व प्रशासन, आर्थिक स्थिती, गुप्त कालखंडातील नाणे पध्दती, भूमी अनुदान, नागरी केंद्रांचा न्हास, भारतीय सरंजामशाही, जाती व्यवस्था, महिलांची स्थिती, शिक्षण आणि शैक्षणिक संस्था: नालंदा, विक्रमशिला आणि वल्लभी, साहित्य, वैज्ञानिक साहित्य, कला व वास्तुशास्त्र.
११.	गुप्त कालखंडातील प्रादेशिक राजसत्ता: कदंब, पल्लव, बदामीचे चालुक्य; राज्यव्यवस्था व प्रशासन, व्यापारी संघ, साहित्य; वैष्णव व शैव धर्माची वाढ. तामिळ भक्ती चळवळ, शंकराचार्य, वेदांत; मंदिर संस्था व मंदिर वास्तुकला, पाल, सेन, राष्ट्रकुट, परमार: राज्यव्यवस्था व प्रशासन, सांस्कृतिक पैलू, अरबांचा सिंधवरील विजय; अल्बेरुनी, कल्याणी चालुक्य, चोल, होयसूळ, पांड्य: राज्यव्यवस्था आणि प्रशासन; स्थानिक शासन; कला व वास्तुशास्त्राची वाढ, धार्मिक संप्रदाय, मंदिर संस्था व मठ, अग्रहार. शिक्षण व साहित्य अर्थव्यवस्था व समाज.
१२.	प्रारंभिक भारतीय सांस्कृतिक इतिहासातील संकल्पना: भाषा व संहिता, कला व वास्तुशास्त्राच्या उत्क्रांतीमधील प्रमुख टप्पे, प्रमुख तत्त्ववेत्ते आणि ज्ञानशाखा ,विज्ञान व गणितातील कल्पना.
१३.	प्रारंभिक मध्ययुगीन भारत, इ.स. ७५० - १२०० : ● राज्यव्यवस्था : उत्तर भारत आणि द्वीपकल्पामधील प्रमुख राजकीय घडामोडी, राजपुतांचे कूळ (Origin) व उदय. ● चोल: प्रशासन, ग्रामीण अर्थव्यवस्था आणि समाज, " भारतीय सरंजामशाही ". ● कृषि प्रधान अर्थव्यवस्था आणि नागरी वसाहती. ● व्यापार व वाणिज्य ● समाज: ब्राह्मणांची स्थिती आणि नवीन समाज व्यवस्था. ● स्त्रियांची स्थिती. ● भारतीय विज्ञान व तंत्रज्ञान.

१४.	भारतातील सांस्कृतिक परंपरा, इ.स. ७५०-१२०० : • तत्त्वज्ञान: शंकराचार्य आणि वेदांत, रामानुज व विशिष्ट द्वैत, मध्व आणि ब्राह्म - मीमांसा. • धर्म: धर्माचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये, तमिळ भक्ती पंथ, भक्ती पंथाची वाढ, इस्लाम आणि त्याचे भारतातील आगमन, सुफीवाद. • साहित्य : संस्कृतमधील साहित्य, तमिळ साहित्याची वाढ, नव्याने विकसित होत असलेल्या भाषांतील साहित्य, कल्हनची राजतरंगिणी, अल्बेरुनीचा भारत. • कला व वास्तुशास्त्र : मंदिर वास्तुकला, शिल्पकला, चित्रकला.
१५.	तेरावे शतक : • दिल्ली सुलतानशाहीची स्थापना: म. घोरीची आक्रमणे – म. घोरीच्या यशामागील घटक. • आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिणाम. • दिल्लीच्या सुलतानशाहीची स्थापना आणि प्रारंभिक तुर्की सुलतान • दृढीकरण : इल्तुतमिश आणि बलबन यांची राजवट.
१६.	चौदावे शतक : • "खिल्जी क्रांती" • अल्लाउद्दीन खिल्जी:जिंकलेले प्रदेश आणि प्रादेशिक विस्तार, कृषि विषयक व आर्थिक उपाययोजना. • मुहम्मद तुघलक : प्रमुख प्रकल्प, कृषि विषयक उपाययोजना, मुहम्मद तुघलक कालीन नोकरशाही. • फिरोझ तुघलक : कृषिविषयक उपाययोजना, स्थापत्य अभियांत्रिकी आणि सार्वजनिक बांधकामामधील कामगिरी, सुलतानशाहीचा ऱ्हास, परराष्ट्रीय संबंध आणि इब्न बतूताचे वर्णन.
१७.	चौदाव्या व पंधराव्या शतकातील समाज, संस्कृती आणि अर्थव्यवस्था: • समाज : ग्रामीण समाजाची रचना, सत्ताधिकांचे वर्ग, शहरी रहिवासी, महिला, धर्मातील वर्ग, सुलतानशाहीमधील जाती आणि गुलामी, भक्ती चळवळ, सुफी चळवळ. • संस्कृती : पार्शियन साहित्य, उत्तर साहित्य भारताच्या प्रादेशिक भाषांतील साहित्य, दक्षिण भारताच्या भाषांमधील वाङ्मय, सुलतानशाहीमधील वास्तुशास्त्र आणि नवीन संरचनात्मक नमुने, संमिश्र संस्कृतीची उत्क्रांती. • अर्थव्यवस्था : कृषि उत्पादन, नागरी अर्थव्यवस्थेचा उदय आणि अकृषि उत्पादन, व्यापार व वाणिज्य.
१८.	पंधरावे शतक व सोळाव्या शतकाचा प्रारंभ - राजकीय विकास आणि अर्थव्यवस्था : • प्रांतीय राजघराण्यांचा उदय: बंगाल, काश्मीर (झैन-उल-अबेदिन), गुजरात. • माळवा, बहामनी राज्य • विजयनगर साम्राज्य. • लोदी. • मुघल साम्राज्य, प्रारंभिक स्थिती; बाबर, हुमायुन. • सूर साम्राज्य: शेरशाहाचे प्रशासन, पोर्तुगीजांचे वसाहत विषयक उपक्रम: भक्ती व सुफी चळवळी.
१९.	पंधरावे शतक आणि सोळाव्या शतकाचा प्रारंभ - समाज व संस्कृती : • प्रादेशिक संस्कृतीची वैशिष्ट्ये • साहित्यिक परंपरा • प्रांतिक वास्तुशास्त्र • विजयनगरच्या साम्राज्यातील समाज, संस्कृती, साहित्य आणि कला.
२०.	अकबर : • जिंकलेले प्रदेश आणि साम्राज्याचे दृढीकरण. • जहागीर व मनसब पद्धतीची सुरुवात • राजपूत विषयक धोरण • धार्मिक व सामाजिक दृष्टीकोनाचा विकास, सुलह-ए-कुल सिद्धांत व धार्मिक धोरण. • कला व तंत्रज्ञानाला राजाश्रय.
२१	सतराव्या शतकातील मुघल साम्राज्य : • जहांगीर, शाहजान आणि औरंगजेब यांची प्रमुख प्रशासकीय धोरणे. • साम्राज्य व जमीनदार • जहांगीर, शाहजान आणि औरंगजेब यांची धार्मिक धोरणे.

	- मुघल राज्याचे स्वरूप - सतराव्या शतकाच्या उत्तरार्धातील अराजक आणि बंड. - अहोम राज्य - शिवाजी आणि प्रारंभिक मराठा राज्य
२२	१६ व्या आणि १७ व्या शतकातील अर्थव्यवस्था व समाजव्यवस्था: - लोकसंख्या, कृषि आणि हस्तकला उत्पादन. - शहरे, डच, इंग्रज फ्रेंच कंपन्यांमार्फत युरोपबरोबर व्यापार : एक व्यापार क्रांती - भारतीय व्यापारी वर्ग, बँकिंग, विमा आणि पतपेढ्या. - शेतकऱ्यांची स्थिती, महिलांची स्थिती - शीख समुदाय व खालसा पंथाचा उदय.
२३	मुघल कालीन संस्कृती: - पर्शियन इतिहास लेखन आणि इतर साहित्य. - हिंदी व धार्मिक साहित्य. - मुघल वास्तुशास्त्र - मुघल चित्रकला - प्रांतीय वास्तुशास्त्र आणि चित्रकला - शास्त्रीय संगीत - विज्ञान व तंत्रज्ञान
२४.	अठरावे शतक: - मुघल साम्राज्याच्या न्हासाचे घटक - प्रादेशिक राज्ये: निजाम, दख्खन, बंगाल, अवध. - पेशव्यांच्या अधिपत्याखालील मराठ्यांची राज्य. - मराठ्यांची आर्थिक व वित्तीय व्यवस्था - अफगाण सत्तेचा उदय, पानिपतची लढाई १७६१. - ब्रिटिशांच्या विजयाच्या पूर्वसंध्येला राजकीय, सांस्कृतिक आणि आर्थिक स्थिती.

	पेपर-दोन (विषय सांकेतांक १०३२)
१.	भारतामध्ये युरोपीयनांचे आगमन: प्रारंभिक काळातील युरोपियन वसाहती; पोर्तुगीज आणि डच; इंग्रज व फ्रेंच ईस्ट इंडिया कंपन्या; वर्चस्वासाठी त्यांचे संघर्ष; कर्नाटक युद्धे, बंगाल- इंग्रज आणि बंगालचे नवाब यांच्यातील संघर्ष; सिराज उद्दौल्ला व इंग्रज, प्लासीची लढाई; प्लासीचे महत्त्व.
२.	भारतातील ब्रिटीशांचा विस्तार: बंगाल-मीर जाफर व मीर कासिम; बक्सारची लढाई, म्हैसूर; मराठा; तीन इंग्रज - मराठा युद्धे; पंजाब.
३.	ब्रिटीश राजवटीची प्रारंभिक रचना: प्रारंभिकी प्रशासकीय रचना: द्विदल राज्य पद्धतीकडून थेट नियंत्रणाकडे; रेग्युलेशन कायदा (१७७३); द पिट्स अॅक्ट (१७८४), चार्टर अॅक्ट (१८३३); मुक्त व्यापाराचे स्वातंत्र्य (Voice) आणि ब्रिटीशांच्या वसाहत विषयक राजवटीचे बदलते स्वरूप; इंग्रजांचा उपयोगितावाद व भारत.
४.	ब्रिटीश वसाहतवादी राजवटीचा अर्थव्यवस्थेवर प्रभाव : ब्रिटीश भारतातील जमीन महसूल पद्धती; कायमधारा पद्धती; रयतवारी पद्धती; महालवारी पद्धती; महसुली व्यवस्थेचा अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम; कृषीचे व्यापारीकरण; भूमिहीन कृषी मजुरांचा उदय; ग्रामीण समाजाची निर्धनता; पारंपरिक व्यापार व वाणिज्य यामधील अव्यवस्था; अनौद्योगिकरण पारंपरिक हस्तकलांचा न्हास, संपत्तीचे निःसारण; भारताचे आर्थिक परिवर्तन; तार व टपाल सेवांसह रेल्वे-रस्ते मार्गांचे आणि दळणवळणाचे जाळे; ग्रामीण भागातील दुष्काळ व दारिद्र्य; युरोपीन व्यवसायिक उपक्रम आणि त्यांच्या मर्यादा.
५.	सामाजिक व सांस्कृतिक विकास : स्वदेशी शिक्षणाची स्थिती, आणि त्याची अव्यवस्था; पौर्वात्य-इंग्रजी अभ्यासकांमधील वाद; भारतात पाश्चिमात्य शिक्षणाची सुरुवात; मुद्रणकलेचा (प्रेस) उदय; साहित्य व जनमत; आधुनिक देशी भाषांचा उदय; विज्ञानाची प्रगती; भारतातील ख्रिश्चन मिशनऱ्यांच्या हालचाली .

६.	बंगाल आणि इतर प्रांतातील सामाजिक व धार्मिक सुधारणा चळवळी: राजाराम मोहन रॉय, ब्राह्मो समाज चळवळ; देवेंद्रनाथ टागोर; ईश्वरचंद्र विद्यासागर; यंग बंगाल चळवळ; दयानंद सरस्वती; सती, विधवा पुनर्विवाह, बाल विवाह इत्यादीसह भारतातील सामाजिक सुधारणा चळवळी; आधुनिक भारताच्या वृद्धीसाठी भारतीय प्रबोधन युगाचे योगदान, इस्लामिक पुनरुज्जीवन वाद - फेराझी व वहाबी चळवळी.
७.	ब्रिटिश राजवटीला भारतीयांची प्रतिक्रिया : रंगपूर धिंग (१७८३), कोल बंड (१८३२) मलबार मधील मोपला बंड (१८४१ - १९२०), संथाळ हुल (१८५५), निळीचे बंड (१८५९-६०) दख्खन उठाव (१८७५) आणि मुंडा उलगुलन (१८९९ - १९००) यांसह १८ व्या व १९ व्या शतकातील शेतकरी चळवळी व आदिवासी उठाव: १८५७ चा उठाव: उगम, स्वरूप, अपयशाची कारणे, परिणाम; १८५७ नंतरच्या कालावधीत शेतकरी उठावांच्या स्वरूपातील बदल; १९२० ते १९३० मधील शेतकरी चळवळी.
८.	भारतीय राष्ट्रवादाचा उदय होण्यास कारणीभूत ठरलेले प्रमुख घटक : काँग्रेसपूर्व संघटनांचे राजकारण, भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची स्थापना; काँग्रेसच्या उदयाच्या संबंधातील सुरक्षा-झडपेचा (सेप्टी वॉल्व) सिद्धांत, काँग्रेसचे कार्यक्रम व उद्दिष्टे; सुरुवातीच्या काळातील काँग्रेस नेतृत्वाची सामाजिक जडणघडण ; मवाळवादी आणि जहालवादी, बंगालची फाळणी (१९०५); बंगालमधील स्वदेशी चळवळ; स्वदेशी चळवळीचे आर्थिक आणि राजकीय पैलू; भारतातील क्रांतीकारी जहाल मतवादाची सुरुवात.
९.	महात्मा गांधींचा उदय; गांधीवादी राष्ट्रवादाचे स्वरूप; गांधीजींची लोकप्रिय आवाहने; रौलेट सत्याग्रह ;खिलाफत चळवळ, असहकार चळवळ; असहकार चळवळीच्या अखेरीसपासून सविनय कायदेभंगाच्या चळवळीच्या प्रारंभापर्यंतचे राष्ट्रीय राजकारण, सविनय कायदेभंग चळवळीचे दोन टप्पे; सायमन आयोग; नेहरू अहवाल ; गोलमेज परिषदा, राष्ट्रवाद आणि शेतकरी चळवळ ; राष्ट्रवाद आणि कामगार वर्गाच्या चळवळी, भारतीय राजकारणातील महिला आणि भारतीय तरुण व विद्यार्थी (१८८५-१९४७); १९३७ ची निवडणूक आणि मंत्रिमंडळांची निर्मिती ; क्रिप्स आयोग ; भारत छोडो चळवळ; वेव्हेल योजना: कॅबिनेट आयोग.
१०.	१८५८ ते १९३५ मधील वसाहतिक भारतातील घटनात्मक विकास.
११.	राष्ट्रीय चळवळीतील इतर प्रवाह, क्रांतीकारी चळवळी: बंगाल, पंजाब, महाराष्ट्र, उत्तर प्रदेश, मद्रास प्रांत, भारता बाहेरील क्रांतीकारी चळवळी/ डावी विचारसरणी; काँग्रेसमधील डावी विचारसरणी: जवाहरलाल नेहरू, सुभाष चंद्र बोस, काँग्रेस समाजवादी पक्ष; भारतीय साम्यवादी पक्ष, इतर डावे पक्ष.
१२.	अलगाववादी राजकारण: मुस्लिम लिंग; हिंदू महासभा; जातीयतावाद आणि फाळणीचे राजकारण, सत्तेचे हस्तांतरण; स्वातंत्र्य.
१३.	राष्ट्रबांधणी; पं. नेहरूंचे परराष्ट्र धोरण : भारत आणि त्याचे शेजारी (१९४७-१९६४); राज्यांची भाषावार पुनर्रचना (१९३५ - १९४७); प्रादेशिकतावाद आणि प्रादेशिक असमानता; संस्थानांचे विलीनीकरण; निवडणूक राजकारणामध्ये संस्थानिक; राष्ट्रीय भाषेचा प्रश्न.
१४.	१९४७ नंतरची जातीयता आणि वांशिकता; उत्तर-वसाहतवादी निवडणूक राजकारणातील मागास जाती आणि जमाती ; दलित चळवळी.
१५.	आर्थिक विकास आणि राजकीय बदल जमीन सुधारणा, नियोजनाचे राजकारण आणि ग्रामीण पुनर्रचना ; उत्तर वसाहतवादी भारतातील परिस्थितिकी आणि पर्यावरण धोरण; विज्ञानाची प्रगती.
१६.	प्रबोधन आणि आधुनिक कल्पना: (१) प्रबोधनाच्या मुख्य कल्पना: कांट, रूसो. (२) वसाहतींमधील प्रबोधनाचा प्रसार. (३) समाजवादी विचारसरणीचा उदय (मार्क्सवादापर्यंत); मार्क्सवादी समाजवादाचा विस्तार प्रसार.
१७.	आधुनिक राजकारणाचा उगम: (१) युरोपियन राज्यपद्धती (२) अमेरिकन राज्यक्रांती आणि संविधान (३) फ्रेंच राज्यक्रांती आणि नंतरचा काळ, (१७८९- १८१५) (४) अब्राहम लिंकन यांच्या संदर्भात अमेरिकन गृहयुद्ध आणि गुलामगिरीचे उच्चाटन ब्रिटिश लोकशाहीवादी राजकारण. १८१५-१८५०: संसदीय सुधारणा, मुक्त व्यापार, धर्मादाय संस्था.
१८.	औद्योगिकीकरण (१) इंग्लंडची औद्योगिक क्रांती: कारणे आणि तिचा समाजावरील प्रभाव. (२) इतर देशांमधील औद्योगिकीकरण: अमेरिका, जर्मनी, रशिया, जपान. (३) औद्योगिकीकरण आणि जागतिकीकरण.

१९.	राष्ट्र- राज्य व्यवस्था: (१) १९ व्या शतकातील राष्ट्रवादाचा उदय. (२) राष्ट्रवाद: जर्मनी आणि इटलीमधील राष्ट्रउभारणी. जगभरातील राष्ट्रीयत्वाच्या उदयाच्या पार्श्वभूमीवर जगभरातील साम्राज्यांचे विघटन.
२०.	साम्राज्यवाद आणि वसाहतवाद (१) दक्षिण आणि दक्षिण - पूर्व आशिया (२) लॅटिन अमेरिका आणि दक्षिण अफ्रिका (३) ऑस्ट्रेलिया (४) साम्राज्यवाद आणि मुक्त व्यापार: नवसाम्राज्यवादाचा उदय.
२१.	क्रांती आणि प्रति राज्यक्रांती (१) १९ व्या शतकातील युरोपियन राज्यक्रांती (१८३० व १८४८) (२) रशियन राज्यक्रांती (१९१७-१९२१) (३) फॅसिस्ट प्रतिक्रांती, इटली आणि जर्मनी (४) चीनची राज्यक्रांती १९४९.
२२.	जागतिक महायुद्धे: (१) पहिले व दुसरे जागतिक महायुद्ध- सामाजिक परिणाम. (२) पहिले महायुद्ध : कारणे व परिणाम (३) दुसरे महायुद्ध : कारणे व परिणाम.
२३.	दुसऱ्या जागतिक महायुद्धानंतरचे जग: (१) दोन महासत्तांचा उदय (२) तिसऱ्या जगाचा उदय आणि असंलग्नतावादाचा उदय. (३) संयुक्त राष्ट्र संघटना आणि जागतिक विवाद.
२४.	वसाहती राजवटीपासून मुक्ती: (१) लॅटिन अमेरिका — सायमन बोलिव्हर (२) अरब जगत - इजिप्त (३) अफ्रिका — वर्णभेद ते लोकशाही (४) दक्षिण-पूर्व आशिया — व्हिएतनाम
२५.	निर्वसाहतीकरण आणि अविकसित राष्ट्र: विकासात अडथळा निर्माण करणारे घटक; लॅटिन अमेरिका, अफ्रीका.
२६.	युरोपचे एकीकरण (१) युद्धानंतरच्या संघटना, नाटो आणि युरोपियन समुदाय. (२) युरोपियन समुदायाचे एकीकरण आणि विस्तार. (३) युरोपियन संघ.
२७.	सोव्हिएत संघाचे विघटन आणि एकध्रुवीय जगाचा उदय : (१) सोव्हिएत साम्यवाद आणि सोव्हिएत संघाचे विघटन होण्यातील प्रमुख घटक (१८८५ - १९९१). (२) पूर्व युरोपमधील राजकीय बदल (१९८९ - २००१) (३) शीत युद्धाचा शेवट आणि एकमेव महासत्ता म्हणून जगावर अमेरिकेचा उदय.